

Vojenská identifikační známka je kovový plíšek, který na provázku nosí vojáci a která umožní identifikaci usmrcených nebo padlých vojáků. Tak zní strohá, ale výstižná definice ze slovníku.

Na jedné straně je funkce známky děsivá a morbidní a i sami vojáci se z pověřivosti jejímu nošení všemožně vyhýbali, na druhou stranu její existence dokáže jednoznačně identifikovat mrtvého i po mnoha letech a umožnit tak, aby jeho hrob nesl i jeho jméno. Identifikační známka umožňuje, aby tělesné pozůstatky vojáka, pohřbeného třeba i provizorně během válečné operace, mohly být později přiřazeny ke konkrétní osobě. Při exhumaci na místě provizorního pohřbu se pak provádí ohledání tělesných pozůstatků, je zjištěno stáří vojáka, jeho výška a případná zranění. Ke zjištění totožnosti je pochopitelně nejdůležitější identifikační známka. V některých případech, pokud ji voják u sebe neměl, se do hrobu ukládaly záznamy, psané na papír, ve skleněných lahvích. Dostupné údaje obvykle zaznamenávali vojákovi spolubojovníci nebo je vyplňovaly zdravotní sestry v lazaretech, kde raněný voják ležel.

Historie

Identifikační známky měli již Prusové během tažení roku 1866. Rakouská armáda v té době ještě nic podobného neměla, a tak švýcarský lékař dr. K. Fischer, který dokumentoval pro švýcarskou armádu stav zdravotní péče a osudy raněných vojáků, ve své zprávě uvádí, že: „...jsou pohřbíváni vojáci, aniž někdo zjistil, o koho se jedná.“ Ve své zprávě navrhoval, aby každý voják měl napříště na vnitřní straně límce nebo na řemeni uvedeno své jméno a domovskou obec. Smutnou ironií je, že ani Prusům identifikační lístky, ukryté v plechovém pouzdru, moc neposloužily, jelikož většina vojáků byla bez patřičných záznamů pohřbena anonymně ve společných šachtách. Přes tyto rozpačité začátky se v pruské armádě známky prosadily a byly znovu rozdávány již při mobilizaci v roce 1870.

K masovému rozšíření vojenských známek dochází v období 1. světové války. Nejvíce propracovaný systém měli zřejmě Němci. Ustálila se forma známky elipsového tvaru, která však byla oproti své předchůdkyni uprostřed proražena třemi drážkami. Text byl v obou polovinách stejný. Horní část se šňůrkou zůstala u zemřelého nebo padlého vojáka, spodní část se odlamovala a údaje z ní se zapsaly do hlášení. U jednotek byly zavedeny evidenční karty, jejichž pořadová čísla se shodovala s čísly na známkách. Vedle osobních údajů se na kartách zaznamenávaly všechny změny, které se vojáka týkaly (např. přeložení k jiné jednotce, zranění ...). V případě přeložení byly údaje na známce přeraženy a na jejím rubu se vyznačila nová data.

Rakousko-Uhersko díky svému zpoždění zavedlo známky sice velmi líbivé – zejména důstojnické – ale nedokonalé v tom, že údaje byly zaznamenávány na papír, a tak po delší době již mnohdy nebylo možné padlého identifikovat.

Tvar a popis známek vojáků Wehrmachtu vycházel ze zkušeností první světové války. Ustálila se forma elipsy, která byla uprostřed proražena třemi drážkami. Text byl v obou polovinách stejný. Horní část se šňůrkou zůstala u zemřelého nebo padlého vojáka, spodní část se

odlamovala a údaje z ní se zapsaly do hlášení. Krátce před vypuknutím druhé světové války bylo příslušníkům Wehrmachtu nošení známek přikázáno a u jednotek byly zavedeny evidenční karty, jejichž pořadová čísla se shodovala s čísly na známkách. Vedle evidence u jednotky měla německá armáda ještě centrální evidenci v Berlíně, kam se všechny příslušné změny musely pravidelně hlásit. S vyhledáváním a zajišťováním hrobů padlých příslušníků Wehrmachtu se od poloviny padesátých let začalo z rozhodnutí tehdejší spolkové vlády i v zahraničí. V zemích východní Evropy se tato možnost otevřela teprve před deseti lety s pádem železné opony. Nejznámějšími identifikačními známkami jsou zřejmě ty americké. Komplet obsahuje dva štítky, dva řetízky pro zavěšení na krk (60cm + 14cm) a dvě tlumicí gumičky proti chřestění. Jedna ID známka je zavěšena na kratším řetízku a ten spolu s druhou známkou na delším. Delší řetízek slouží k zavěšení na krk. Jedná se o vojenskou sadu, která umožňuje identifikaci. V případě úmrtí vojáka se kratší řetízek se zavěšenou známkou oddělí pro účely dalšího zpracování protokolu o úmrtí a druhá známka zůstává u těla pro možnost pozdější identifikace.

Ing. Petr Říha